

RONEN, Ruth
1997 „Description, Narrative and Representation“; *Narrative* 5/3, s. 274–286

USPENSKIJ, Boris
2008 [1970] *Poetika kompozice*; přel. Bruno Solařík (Brno: Host)

VODIČKA, Felix
1994 [1948] *Počátky krásné prózy novočeské* (Jinočany: H & H)

WOLF, Werner
2007 „Description as a Transmedial Mode of Representation“; in Werner Wolf, Walter Bernhart (edd.): *Description in Literature and Other Media* (Amsterdam: Rodopi [Studies in Intermediality 2]), s. 1–87

Résumé

This article uses intermedial poetics to argue for the evocative potential of traditional prosaic description and to reveal the sources of the prejudices of both the general reader and the scholar, which have usually been linked with this stylistic approach or type of text. The article seeks to demonstrate that modern Czech stylistics and literary history, or the historical poetics of prose fiction, have to a certain extent helped to create these prejudices. The former has, in the endeavour to document types of text, sometimes tended to an implicit axiology of alternative functional forms of descriptiveness with their concrete historical forms; this state of affairs has continued in recent stylistics. In the interpretations offered in literary history and diachronic poetics until the 1980s, one encounters the generalizing opposition of realistic description, that is to say, 'objective', 'static' description, to modernist, that is to say, 'subjectivized', 'dynamic' description. As is clear from the analyses in the second part of the article, numerous examples can be found both to refute the existence of this opposition and to demonstrate it. Besides making a thorough distinction between, on the one hand, descriptive approaches and descriptive function (which draw, for example, on the ideas of Felix Vodička) and, on the other hand, the thoroughly contextual interpretation of literary description, a way out of the confusion is offered by the intermedial (or intermedially cognitive) approach to description as a 'representational macro-mode', as was methodologically laid out by Werner Wolf.

Drawing on the first part of the article, the second part demonstrates the internal dynamics of realistic descriptions (which are often linked with superordinated epic models, particularly of composition) based, for example, not 'on the evocation of landscape', but on the evocation of the multisensory perception of the landscape, the 'dissolution' of description in the flow of narration, and the 'temporalization' of the description of the landscape by linking up with its transformations under the influence of the seasons; the narratological thesis of 'description as suspension' of narration is thereby rebutted. The means by which some realistic descriptions assume a mood-like character, clearly turns out in the intermedial perspective to be a result of the narrative application of traditional iconography and pictorial models linked with the period that is thematized in the story, as well as visual evocation based on intertextual relations. Identification of the position of the observer clearly follows from the key role of perception in these examples; that position is comprehensively demonstrated in the final example of the article, which shows that the autonomization of description as a 'report of perception' in prose fiction, which crosses over to literary impressionism.

Alice Jedličková – Stanislava Fedrová

Na rozhraní oborů a umění Úvodem k textu Wernera Wolfa

S pojmem *intermedialita* se v českém kontextu ponejvíce setkáváme ve studijních programech nabízených nověji instituty výtvarné kultury či mediálních studií, tedy tam, kde jsou původně v popředí zájmu otázky vizuální reprezentace skutečnosti či traktování kulturních (i jiných) obsahů a působení na veřejné mínění pomocí moderních médií. Koncept intermediality však jako média chápe také takové sémiotické systémy, jako jsou tradiční umění, čítaje v to umění slova. Česká literární věda manifestovala svůj příklon k tomuto bádání až v posledních několika málo letech, na olomoucké konferenci *Intermedialita: slovo – obraz – zvuk*¹ a (dodejme, že za nečekaně velkého zájmu domácích i zahraničních badatelů) na samostatné sekci bohemistického kongresu pořádaného ÚČL AV ČR, v. v. i., na přelomu června a července 2010; sborník této sekce bude tak patrně teprve druhým komplexnějším příspěvkem českého literárněvědného výzkumu k celé šíři problematiky.

Stať Wernera Wolfa „Intermedialita: široké pole výzkumu a výzva literární vědě“, kterou zde předkládáme, patří k průkopnickým kodifikujícím přehledům problematiky (vyd. 2002), které – vedle zásadní práce Iriny O. Rajewské vydané v téže době – objasňují pojem intermediality v nejširším smyslu slova, načrtávají soustavu jeho klíčových kategorií a naznačují směr, jímž by se intermedialně orientovaná literární věda mohla ubírat, a to jak ku prospěchu hlubšího poznání svého tradičního předmětu, tak vzhledem k metodologickému obohacení, plynoucímu nejen z usouvztažnění různých médií, ale sekundárně i disciplín, jež je zkoumají. Náčrt prehistorie, historie a vývojových tendencí intermedialních studií, která podobně jako svého času naratologie aspirují na to, aby se současně staly subdisciplínou literární vědy i „superdisciplínou“ humanitních věd, najdeme v další studii téhož autora (WOLF 2002a). Werneru Wolfovi náleží jak badatelské, tak organizační zásluhy na prosazení a institucionalizaci tohoto směru: je nejen autorem jedné z prvních monografií věnovaných specifickým projevům intermediality v modernismu (IDEM 1999) a spolueditorem tří ze čtyř dosavadních svazků intermedialní řady nakladatelství Rodopi (WOLF – BERNHART [EDD.] 2006, 2007, WOLF – BANTLEON – THOSS [EDD.] 2009), ale také zakládajícím členem a reprezentantem WMA (International Association for Word

¹ Z konference vzešel nejen stejnojmenný sborník, ale také kolektivní monografie *Vybrané kapitoly z intermediality* (SCHNIEDER – KRAUSOVÁ [EDD.] 2008a,b). V rámci projektu byly oba tituly vydány jako neprodejné, a tudíž z běžné cirkulace vyloučené studijní materiály; tento handicap poněkud vynahrazuje jejich pdf-verze přístupná na internetu.

and Music Studies, od 1998). Rodilý Mnichovan, absolvent a pozdější profesor tamější univerzity (anglistika a romanistika, studium též v Canterbury a Toulouse) působí v současnosti jako vedoucí Institutu anglistiky na univerzitě ve Štýrském Hradci. V loňském roce zde uzavřel projekt *Metareference – A Transmedial Phenomenon* (<http://metareference.uni-graz.at/> [přístup 5. 8. 2010]), jehož zásadním výstupem je 4. svazek *Studies in Intermediality, Metareference across Media* (WOLF – BANTLEON – THOSS [EDD.] 2009). Ve Wolfově bádání se vedle rozhledu po „velkých“ kulturách, metodologické otevřenosti (kromě sémiotiky, naratologie a intermediality využívá podle potřeby jednotlivé aspekty kulturních studií) a hudebního entuziasmu (jak tento filolog přiznává, je amatérským, o to však vášnivějším varhaníkem) uplatňuje postoj, který si trůfáme označit jako „zdravě konzervativní“ respekt k literárnímu dílu a respekt ke čtenářství. Možná právě ze spojení obou posledně jmenovaných předpokladů vzešla jeho vysoce (tj. i formálně)² oceňovaná monografie věnovaná estetické iluzi (WOLF 1993). Zatímco příspěvky o antiiluzivním psaní dodává literární věda nejméně od počátku osmdesátých let minulého století takřka na běžícím pásu, práce Wernera Wolfa se jako jedna z mála zabývá tím, co antiiluzivnosti předchází, tj. literární iluzi samou, zvláště pak jejími historickými podobami. A nejen to: spolu s Marií-Laurou Ryanovou je také jedním z mála, kdo se pouští na tenký led čtenářského prožitku „zanoření“ do virtuálního světa, a je tak, jako ostatně i v dalším bádání, nevyhnutelně veden k zapojení kognitivních aspektů do svého literárněvědného záměru. To platí i pro jeho příspěvky naratologické, v nichž se vedle historické poetiky narativních forem ve francouzské a anglosaské literatuře a důsledků symptomatického čtení zabývá často právě aspekty intermediálními, totiž možnostmi reprezentace narativních struktur ve slovném a výtvarném umění i hudbě a jejich vzájemnými vztahy (WOLF 2002b, četná hesla v HERMAN – JAHN – RYAN [EDD.] 2005, též v NÜNNING [ED.] 2006). Právě těmto Wolfovým pracím, ale zvláště syntetické studii „Description as a Transmedial Mode of Representation“ (WOLF 2007: 1–87), jež poskytla systematické zázemí zde předkládané studii o popisu, vděčíme ve svém dosavadním i aktuálním bádání (JEDLIČKOVÁ 2008; FEDROVÁ 2008; JEDLIČKOVÁ – FEDROVÁ 2008, 2010) za mnohem více podnětů, než je přímo vyznačeno formou citací, parafrází či diskuze.

Literatura

HERMAN, David – JAHN, Manfred – RYAN, Marie-Laure (edd.)
2005 *The Routledge Encyclopedia of Narrative Theory* (London: Routledge)

FEDROVÁ, Stanislava
2008 „Ekfrastické postupy v lyrice a epice: případ Vrchlický“; in Jan Schneider, Lenka Krausová (edd.): *Vybrané kapitoly z intermediality* (Olomouc: FF UP), s. 101–136

JEDLIČKOVÁ, Alice
2008 „Jak Perseus osvobodil Andromedu nebo Osvobození Andromedy? K transmedialitě vyprávění ve slovném a výtvarném umění“; in Jan Schneider, Lenka Krausová (edd.): *Vybrané kapitoly z intermediality* (Olomouc: FF UP), s. 67–100

JEDLIČKOVÁ, Alice – FEDROVÁ, Stanislava
2008 „Ekfráze: deskripce vs. narativ“; in Alice Jedličková, Ondřej Sládek (edd.): *Vyprávění v kontextu* (Praha: ÚČL AV ČR), s. 119–139
2010 „Why the Verbal May be Experienced as Visual“; in Ondřej Dadejčík, Jakub Stejskal (edd.): *The Aesthetic Dimension of Visual Culture* (Cambridge: Cambridge Scholars Publishing), s. 76–88

NÜNNING, Ansgar (ed.)
2006 [2001] *Lexikon theorie literatury a kultury*; edd. Jiří Trávníček, Jiří Holý (Brno: Host)

SCHNEIDER, Jan – KRAUSOVÁ, Lenka (edd.)
2008a *Vybrané kapitoly z intermediality* (Olomouc: FF UP) [online: http://www.kb-old.upol.cz/cis/Vybrane_kapitoly.pdf]
2008b *Intermedialita: slovo – obraz – zvuk* (Olomouc: FF UP) [online: <http://www.kb-old.upol.cz/cis/Intermedialita.pdf>]

WOLF, Werner
1993 *Ästhetische Illusion und Illusionsdurchbrechung in der Erzählkunst. Theorie und Geschichte mit Schwerpunkt auf englischem illusionsstörenden Erzählen* (Tübingen: Niemeyer [Anglia 32])
1999 *The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality* (Amsterdam: Rodopi [IFAVW Internationale Forschungen zur Allgemeinen und Vergleichenden Literaturwissenschaft 35])
2002a „Towards a Functional Analysis of Intermediality. The Case of Twentieth-Century Musicalized Fiction“; in Erik Hedling – Ulla-Britta Lagerroth (edd.): *Cultural Functions of Intermedial Exploration* (Amsterdam/New York: Rodopi), s. 15–34
2002b „Das Problem der Narrativität in Literatur, bildender Kunst und Musik: ein Beitrag zu einer intermedialen Erzähltheorie“; in Ansgar Nünning, Vera Nünning (edd.): *Erzähltheorie transgenerisch, intermedial, interdisziplinär* (Trier: WVT [WVT-Handbücher zum literaturwissenschaftlichen Studium 5]), s. 23–104
2007 „Description as a Transmedial Mode of Representation“; in Werner Wolf, Walter Bernhart (edd.): *Description in Literature and Other Media* (Amsterdam: Rodopi [Studies in Intermediality 2])

WOLF, Werner – BERNHART, Walter (edd.)
2006 *Framing Borders in Literature and Other Media* (Amsterdam: Rodopi [Studies in Intermediality 1])
2007 *Description in Literature and Other Media* (Amsterdam: Rodopi [Studies in Intermediality 2])

WOLF, Werner – BANTLEON, Katharina – THOSS, Jeff (edd.)
2009 *Metareference across Media: Theory and Case Studies*. Dedicated to Walter Bernhart on the Occasion of his Retirement (Amsterdam/New York: Rodopi [Studies in Intermediality 4])

² Cenu za nejzdařilejší habilitaci v letech 1988–1992 udělil monografii Deutscher Anglistentag.